

Marianna KRAVIAROVÁ

Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, Slovensko

marianna.kraviarova@unipo.sk

**ROZDIELY V AKUSTICKÝCH VLASTNOSTIACH VYBRANÝCH
OSLOVOVACÍCH KOMUNIKAČNÝCH AKTOV V TRÉNERSKOM
KOMUNIKAČNOM REGISTRI**

Marianna KRAVIAROVÁ

University of Prešov, Prešov, Slovakia

marianna.kraviarova@unipo.sk

**DIFFERENCES IN THE ACOUSTIC PROPERTIES OF SELECTED
ADDRESSING COMMUNICATION ACTS IN THE COACHING
COMMUNICATION REGISTER**

The paper is a partial study of the solution of the grant project VEGA 1/0164/15 *Interdisciplinary analysis of the sports communication register* in which we focused on comparing the differences in the acoustic properties of the addressing communication acts in the coaching communication register during the communication of coaches and players of older school age in the collective ball games in training and match dialogues. We compared 3 types of ball games – handball, volleyball and soccer, and 4 types of communication functions – command, encouragement, warning, and appeal. Based on the analysis of the authentic recordings of dialogues that were implemented with the *Praat* program and their subsequent evaluation in the statistical program *Statistica*, we try to find a confirmation of the hypothesis of the differences in the sound interpretation of the investigated addressing. Differences in the acoustic realization of selected addressing communication acts also contribute to the different pragmatic characteristics of each realization of addressing.

Keywords: addressing communication acts, coaching communication register, warning, command, and appeal.

Úvod

Komunikácia, ako spôsob prenosu informácií, plní v športe dôležitú úlohu, ktorej cieľom je podľa Leška (2005), aby tím dosiahol čo najlepšie výsledky. Náš výskum sa sústreďuje na intrašportovú komunikáciu, ktorej sa venoval aj Odaloš (1993) analyzovaním basketbalového športu ako aj D. Slančová – T. Slančová (2014), ktoré sa sústredili na intrašportovú komunikáciu medzi trénerom a hráčmi športových kolektívnych loptových hier (hádzaná, volejbal a futbal)

staršieho školského veku, pričom výsledky ich výskumu, ktoré sú zaznamenané v rozsiahlych trimodálnych korpusoch (audio-video-transkrib), sú základom nášho skúmania. Príspevok je ďalším výstupom grantového projektu VEGA 1/0164/15 Interdisciplinárna analýza športového komunikačného registra, ktorý sa rieši v rokoch 2015 – 2018 na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove pod vedením D. Slančovej. Komunikáciu v športe priradujeme k sociálnej komunikácii, pričom môžeme skúmať rôzne typy komunikácie – nás zaujala iba komunikácia medzi trénerom a hráčmi. Túto komunikáciu je možné začleniť pod trénerský mikrosociálny komunikačný register, ktorý je súčasťou športového makrosociálneho registra.

S pojmom register sa v lingvistike stretávame od druhej polovice 20. storočia. Ako prvý tento výraz použil britský lingvista T. B. Reid (1956). Lingvistika vníma register ako variety jazyka používané za určitým účelom, resp. v konkrétnom sociálnom prostredí. M. A. K. Halliday a R. Hasan (1976: 22) interpretujú register ako jazykové znaky, ktoré súvisia so situačnými prvkami a vymedzujú tri dimenzie – oblasť (field), spôsob (mode) a tenor, pričom oblasť súvisí s témou komunikácie ako aj samotnou komunikačnou situáciou; spôsob obsahuje komunikačnú funkciu, ktorá zahŕňa formu aj žáner komunikácie a tenor je typ interakcie medzi komunikantmi, ktorý odráža aj sociálne vzťahy. V slovenskej lingvistike sa pojem register spája najmä s výskumom D. Slančovej (1999). Autorka charakterizuje register v troch rovinách – situačne, podľa kódu, t. j. jazykového materiálu a podľa súboru jazykových prostriedkov používaných v komunikačných situáciách (Slančová 1999: 96). D. Slančová a S. Zajacová (2007: 153 – 154) definujú makrosociálny a mikrosociálny komunikačný register a poukazujú na ich spolupôsobenie. Makrosociálny komunikačný register chápú ako „konvencionalizované jazykové a parajazykové správanie sa ľudí viazané na komunikačné sféry sociálne členeného, zväčša institucionalizovaného života ľudí vyspelej society“ a mikrosociálny komunikačný register opisujú ako „konvencionalizované jazykové a nejazykové správanie sa ľudí viazané na sociálny status, sociálnu rolu a sociálnu vzdialenosť“. Teoretickým východiskom zvukovej analýzy oslovovacích komunikačných aktov je komunikácia trénera a hráčov športových kolektívnych loptových hier staršieho školského veku. Na základe sociálnych rolí (tréner – hráč) je zrejmé, že vzťah medzi nimi je asymetrický a nerovnocenný, čo sa prejavuje aj na ich vzájomnej komunikácii. (Slančová, Slančová 2014: 41). V rámci mikrosociálneho športového komunikačného registra existujú dva základné žánre – tréningový a zápasový dialóg, ktoré prebiehajú v základných organizačných jednotkách – tréningová jednotka a zápas. (Slančová, Slančová 2014: 41 – 42). Z hľadiska organizácie aj obsahu sa tieto jednotky od seba odlišujú. Pre tréning je typické fyzické zaťaženie a v zápase je kladený väčší dôraz na psychiku hráčov (Peráček, Labudová 2013). Tieto odlišnosti sa prejavujú aj vo zvukovej rovine v komunikácii medzi trénerom a hráčmi v skúmaných oslovovacích komunikačných aktoch.

Metódy a ciele výskumu

Výskumnú vzorku tvorili nahrávky komunikácie medzi trénermi a hráčmi staršieho školského veku (13 – 15 rokov) v kolektívnych loptových hrách, pričom sme porovnávali tri druhy športov – hádzanú, volejbal a futbal. V každom športe sme pracovali s dvomi nahrávkami, pričom jedna bola získaná počas tréningovej jednotky a druhá počas zápasu. Spolu išlo o 6 nahrávok, ktoré boli v digitálnom nekomprimovanom formáte .wav, v mono kvalite s použitou vzorkovacou frekvenciou 8000 Hz a bitovou hĺbkou 16 bit. Nahrávky boli získané pomocou diktafónu, ktorý bol umiestnený na hrudi trénera. Skúmali sme iba rečový prejav trénerov v tréningovom a zápasovom dialógu. Vo všetkých troch športoch boli trénermi muži pochádzajúci z východného Slovenska, vysokoškolsky vzdelaní s niekoľkoročnou trénerskou praxou. Všetky nahrávky sú súčasťou rozsiahleho trimodálneho (audiovizuálne-transkribovaného) korpusu trénerského komunikačného registra. V štúdiu analyzujeme oslovovacie komunikačné akty, ktoré sa realizujú v trénerskom komunikačnom registri.

Oslovenie je komplexná komunikačná funkcia, ktorá je založená najmä na kontaktovosti a výzvoosti. Môže sa realizovať v samostatnom komunikačnom akte ako základná komunikačná funkcia alebo je súčasťou komunikačného aktu, ktorého jadro je tvorené realizáciou inej základnej komunikačnej funkcie, v tomto prípade hovoríme o sprievodnej komunikačnej funkcii. Kombinovaná komunikačná funkcia nastáva, ak izolovaný výskyt oslovenia umožňuje plynulý prechod k ďalším komunikačným aktom. (Slančová, Slančová 2014: 213 – 214). V rámci rečových prejavov trénerov sme sa sústredili na analýzu štyroch komunikačných funkcií, ktoré sa v tréningovom aj zápasovom dialógu realizovali ako sprievodné a kombinované komunikačné funkcie v oslovovacom komunikačnom akte. Išlo o regulatívne komunikačné funkcie upozornenie, príkaz, výzva a pobádanie. Upozornenie patrí do ilokučného centra trénerského komunikačného registra k motivačným intenciam a vyjadruje sa ním vôľa hovoriaceho, ktorá poukazuje na to, na čo potrebuje adresát zamerať svoju pozornosť. Príkaz patrí do ilokučného centra trénerského komunikačného registra k príkazovým intenciam vyjadrujúc vôľu hovoriaceho, aby adresát vykonal určitú činnosť so strednou mierou naliehavosti. Výzva sa od príkazu odlišuje iba nižšou mierou naliehavosti. Pobádanie patrí k motivačným intenciam (v tréningovom dialógu patrí do prechodného pásma medzi širším ilokučným centrom a širšou ilokučnou perifériou a v zápasovom dialógu patrí do ilokučného centra trénerského komunikačného registra) a vyjadruje vôľu hovoriaceho s vyššou mierou naliehavosti na zlepšenie prebiehajúcej aktivity adresáta. (Slančová, Slančová 2014: 70 – 71)

Z nahrávok sme vyextrahovali oslovovacie komunikačné akty v programe Audacity verzia 2.1.3 ako samostatné zvukové súbory v nekomprimovanom formáte .wav. Z dôvodu nízkej kvality zvukového záznamu sme nemohli na analýzu použiť všetky vyextrahované súbory. V tabuľke 1 sa nachádzajú počty analyzovaných komunikačných funkcií v jednotlivých športoch v dvoch typoch dialógu. Čiastkové

analýzy zamerané na jednotlivé športy sa nachádzajú v štúdiách Kraviarová (2016), Slančová, Kraviarová (2017), Kraviarová (2017a) a Kraviarová (2017b). Z dôvodu veľmi nízkeho počtu výskytu oslovení s komunikačnou funkciou pobádanie, sme ju do výsledných analýz nezahrnuli.

	sprievodná komunikačná funkcia			
	oslovenie + upozornenie h/v/f	oslovenie + príkaz h/v/f	oslovenie + výzva h/v/f	oslovenie + pobádanie h/v/f
tréning	12/16/9	15/23/31	5/4/16	6/2/0
zápas	15/2/14	38/14/44	3/4/4	12/2/0
	kombinovaná komunikačná funkcia			
	oslovenie = upozornenie h/v/f	oslovenie = príkaz h/v/f	oslovenie = výzva h/v/f	oslovenie = pobádanie h/v/f
tréning	5/10/4	0/6/2	5/13/4	0/0/0
zápas	19/3/8	0/3/18	10/17/14	0/0/0

Tabuľka 1. Počty analyzovaných oslovovacích komunikačných aktov so sprievodnými a kombinovanými komunikačnými funkciami v troch typoch kolektívnych športových loptových hier (hádzaná/volejbal/futbal) v dvoch typoch dialógu (tréning/zápas).

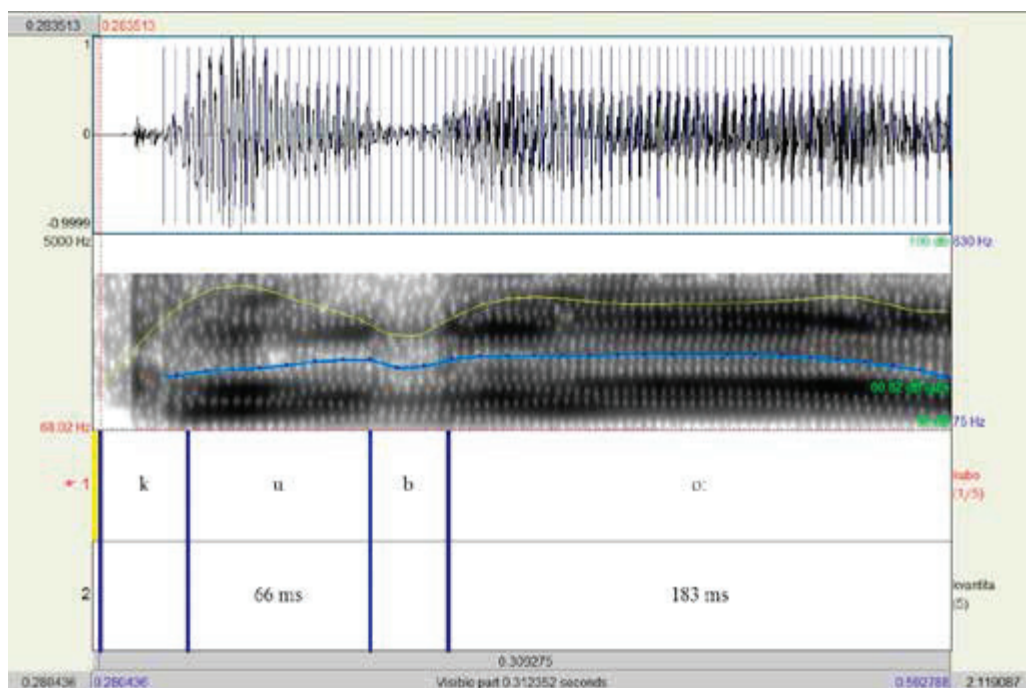
Analýza oslovení sa realizovala v programe Praat verzia 6.0.37 (Boersma, Weenink 2018) pomocou oscilogramov a širokopásmových spektrogramov. Vo vyextrahovaných súboroch sme sa zamerali na analýzu intonačných charakteristík rečového prejavu trénera počas tréningového a zápasového dialógu. Skúmali sme základný tón f_0 , ktorý vzniká tónovou moduláciou hlasu, intenzitu, ktorá patrí k suprasegmentom vznikajúcim silovou moduláciou hlasu a kvantitu, ktorá sa realizuje zmenou v časovej modulácii rečového signálu. Namerané hodnoty mali poslúžiť pri hľadaní odpovedí na otázky, ktoré sú cieľom nášho akustického skúmania. Išlo o tieto ciele:

- skúmať akustické vlastnosti realizácie kombinovaných a sprievodných komunikačných funkcií (upozornenie, príkaz, výzva a pobádanie) v komunikácii trénera s hráčmi v jednotlivých skúmaných kolektívnych loptových hrách počas tréningu a zápasu;
 - hľadať rozdiely v ich realizácii;
 - porovnať jednotlivé suprasegmenty v rečových prejavoch troch trénerov troch rôznych kolektívnych športov a hľadať súvislosti;
 - hľadať podobnosti a rozdiely v realizácii kvantity rečových prejavov troch trénerov.

Všetky namerané a štatisticky vyhodnocované hodnoty suprasegmentov sme porovnávali s akustickou realizáciou komunikácie trénerov mimo trénerský komunikačný register, ktorú sme získali na začiatku tréningov a nesúvisela priamo

s tréningových dialógom. Namerané veličiny boli štatisticky vyhodnocované v programe Statistica verzia 13.1 a MS Excel verzia 2016. Pri analýze sme sa opierali aj o výskumy Sabola a Zimmermanna (Sabol, Zimmermann 1994: 44), ktorí uvádzajú minimálne hodnoty akustických veličín, na základe ktorých dokážeme vnímať zmenu výšky tónu: 1Hz, intenzity: 1 – 3 dB a kvantity: 10 – 40 ms.

Obrázok 1 obsahuje oscilogram, širokopásmový spektrogram, v ktorom je zobrazená modrou farbou (dolná krivka) melodická krivka a žltou farbou (horná krivka) krivka intenzity a fonetickú transkripciu kombinovaného oslovenia s príkazom, ktorý bol získaný počas zápasu vo futbale. Obrázok 1 zobrazuje aj kvantitu vokálov [u] = 66 ms, [o:] = 183 ms, ktorá bola následne tiež podrobená analýze.

Obrázok 1. Výstup z programu Praat, v ktorom sa realizovala analýza rečového signálu.

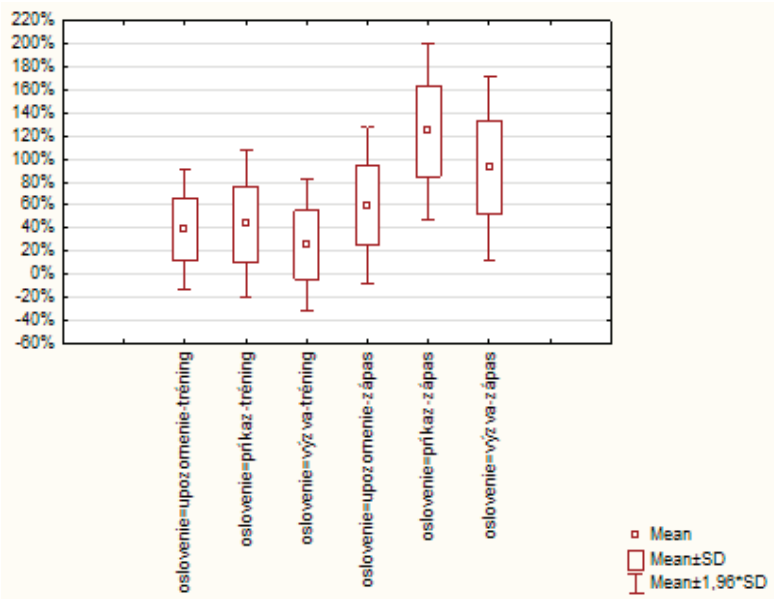
Výsledky výskumu

Základný tón (f_0) je prvou skúmanou akustickou veličinou, ktorá vzniká kmitaním hlasoviek pri produkcii rečového signálu a percepčne ju vnímame ako výšku hlasu. Táto fyzikálna veličina, ktorá sa meria v hertzoch [Hz], je na jednej strane ovplyvnená individuálnym komunikačným registrom každého hovoriaceho, ale na strane druhej odráža aj komunikačnú situáciu, v ktorej sa komunikanti nachádzajú. Aby sme eliminovali individualitu trénerov, budeme pracovať s

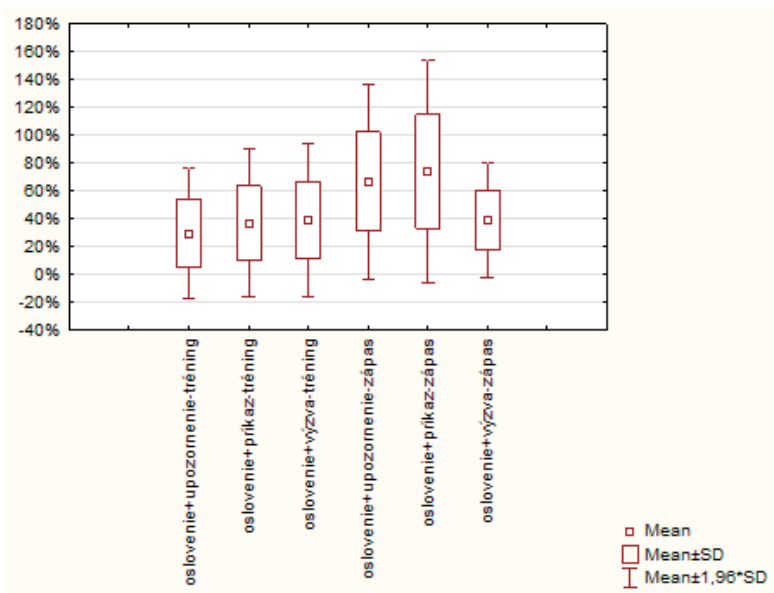
percentuálnymi rozdielmi v hodnote základného tónu medzi bežnou rečou trénerov a skúmanými oslovovacími komunikačnými aktami. Priemerná hodnota základného tónu reči trénera hádzanej je 98 Hz, volejbalu 163 Hz a futbalu je 132 Hz. V tabuľke 2 sa nachádzajú percentuálne rozdiely, v našich prípadoch nárasty, v hodnotách základného tónu v troch športoch v tréningovom a zápasovom dialógu v osloveniach s komunikačnými funkciami upozornenie, príkaz, výzva a pobádanie v porovnaní s hodnotami f0 pri bežnej komunikácii trénerov a graficky sú tieto rozdiely zobrazené v grafoch 1 a 2, ktoré sú výstupmi zo štatistického programu.

	sprievodná komunikačná funkcia											
	oslovenie + upozornenie			oslovenie + príkaz			oslovenie + výzva			oslovenie + pobádanie		
	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal
tréning	53 %	33 %	42 %	51 %	20 %	56 %	59 %	41 %	37 %	74 %	33 %	-
zápas	89 %	77 %	68 %	78 %	85 %	88 %	82 %	104 %	34 %	87 %	64 %	-
	kombinovaná komunikačná funkcia											
	oslovenie = upozornenie			oslovenie = príkaz			oslovenie = výzva			oslovenie = pobádanie		
	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal
tréning	44 %	24 %	64 %	-	28 %	84 %	69 %	20 %	48 %	-	-	-
zápas	68 %	50 %	53 %	-	42 %	131 %	78 %	40 %	77 %	-	-	-

Tabuľka 2. Percentuálny nárast hodnoty základného tónu.

Graf 1. Krabicový graf porovnania percentuálneho rozdielu hodnoty základného tónu f_0 meraného počas tréningového a zápasového dialógu v kombinovaných osloveniach a hodnotou základného tónu nameranou mimo trénerského komunikačného registra.

Graf 2. Krabicový graf porovnania percentuálneho rozdielu hodnoty základného tónu f_0 meraného počas tréningového a zápasového dialógu v sprievodných a hodnotou základného tónu nameranou mimo trénerského komunikačného registra.

Ďalšou analyzovanou akustickou veličinou, ktorou sme charakterizovali trénerský mikrosociálny komunikačný register je intenzita (I), ktorá vzniká silovou moduláciou rečového signálu a percepčne je vnímaná ako hlasitosť (silu hlasu). Intenzitu meriame v jednotkách [dB]. Pri porovnávaní tejto veličiny v trénerskom komunikačnom registri s bežnou rečou trénerov sme taktiež pracovali s percentuálnymi rozdielmi. Intenzita hlasového prejavu trénera hádzanej v bežnej komunikácii je 62 dB, trénera volejbalu 61 dB a trénera futbalu 65 dB. Tabuľka 3 obsahuje percentuálne rozdiely intenzity počas tréningového a zápasového dialógu v troch kolektívnych loptových hrách.

	sprievodná komunikačná funkcia											
	oslovenie + upozornenie			oslovenie + príkaz			oslovenie + výzva			oslovenie + pobádanie		
	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal
tréning	18 %	36 %	20 %	21 %	36 %	21 %	23 %	36 %	18 %	21 %	8 %	-
zápas	24 %	33 %	21 %	27 %	33 %	23 %	24 %	31 %	19 %	26 %	6 %	-
	kombinovaná komunikačná funkcia											
	oslovenie = upozornenie			oslovenie = príkaz			oslovenie = výzva			oslovenie = pobádanie		
	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal	hádzaná	volejbal	futbal
tréning	19 %	38 %	25 %	-	38 %	26 %	24 %	36 %	22 %	-	-	-
zápas	26 %	33 %	23 %	-	34 %	26 %	27 %	36 %	24 %	-	-	-

Tabuľka 3. *Percentuálny nárast hodnoty intenzity.*

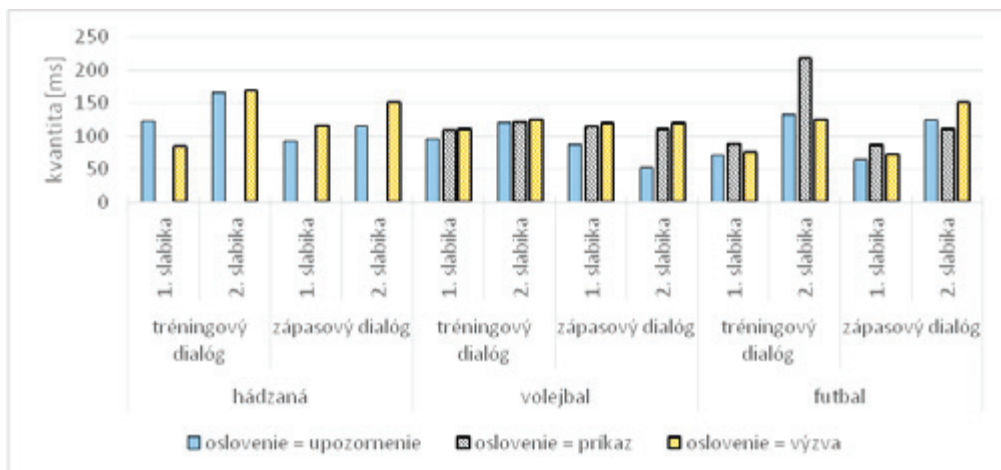
Z nameraných hodnôt vyplýva, že aj hodnota intenzity narastá v komunikáciách trénerov s hráčmi oproti hlasitosti ich bežnej komunikácie. Intenzita je vyššia v zápasovom dialógu a v osloveniach s kombinovanými komunikačnými funkciami.

Nakoniec sme skúmali trvanie kvantity vokálov pri osloveniach vo všetkých troch typoch kolektívnych loptových hier. Kvantita patrí k suprasegmentom, ktoré vznikajú časovou moduláciou rečového signálu. Väčšina skúmaných oslovení bola dvojslabičná s krátkymi sonantickými jadrami slabík. V skúmaných vzorkách oslovení išlo zväčša o otvorené slabiky. V našom výskume sme merali kvantitu oboch slabík a porovnávali sme ju s priemernou dĺžkou trvania sonantických jadier slabík v slovenčine. Analýze boli podrobené dvojslabičné oslovenia, ktoré sa realizovali individuálnym oslovením hráča použitím jeho rodného mena, priezviska

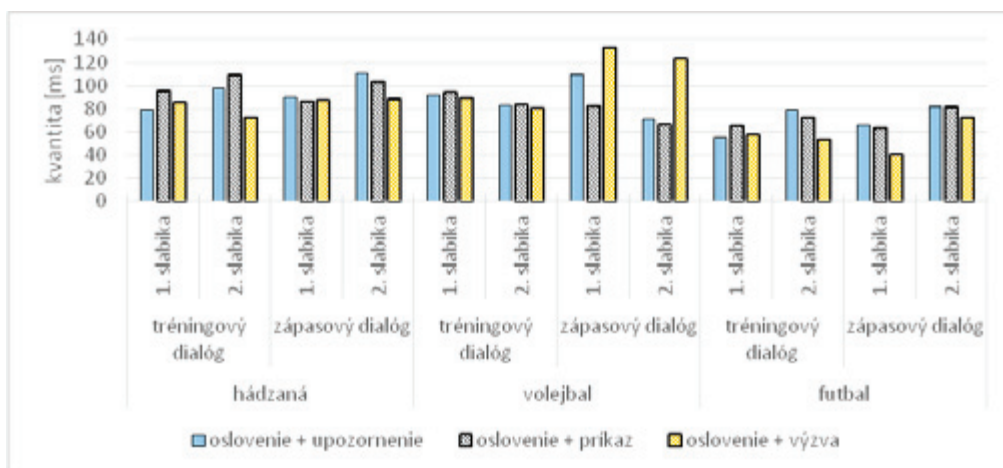
alebo prezývky. V hádzanej išlo o tieto oslovenia, ktorých výskyt bol aj viacnásobný: *Dano, Ďuri, Emil, Filip, Geri, Leši, Lukáš, Luki, Luboš, Martin, Ma'ò, Mišo, Rišo, Robo, Stano, Tiño, krídlo, spojky*, vo volejbale sme skúmali oslovenia: *Dano, Daro, Matúš, Deco, Džony, ďalší, Gabo, Hažo, chlapci, Jakub, Jano, Marek, Rišo, Robo, Samo, Tomáš* a vo futbale sa vyskytovali tieto oslovenia. *Cimo, Dávid, Dobiš, Domino, Drogba, Dušan, Ďuso, chlapci, Jojo, Kiko, Koki, Kravec, Kubo, Lipi, Luki, Marek, Martin, Mata, Ma'ò, Mišo, Niko, Slávo, Tomáš, Tome*.

kvantita [ms]	hádzaná				volejbal				futbal			
	tréningový dialóg		zápasový dialóg		tréningový dialóg		zápasový dialóg		tréningový dialóg		zápasový dialóg	
	1. slabika	2. slabika	1. slabika	2. slabika	1. slabika	2. slabika	1. slabika	2. slabika	1. slabika	2. slabika	1. slabika	2. slabika
oslovenie = upozornenie	123	166	92	115	97	120	88	52	71	133	65	125
oslovenie = príkaz	-	-	-	-	110	121	114	112	88	219	87	112
oslovenie = výzva	85	169	117	151	111	125	120	120	76	125	73	152
oslovenie + upozornenie	79	98	90	111	92	83	110	71	55	79	66	82
oslovenie + príkaz	95	109	86	103	94	83	82	66	65	72	63	81
oslovenie + výzva	85	72	87	88	89	80	133	123	57	53	41	72

Tabuľka 4. Priemerné hodnoty kvantity sonantických jadier 1. a 2. slabiky oslovení merané v [ms].

Graf 3. Porovnanie priemernej hodnoty kvantity v kombinovaných ako výstup z programu MS Excel.

Graf 4. Porovnanie priemernej hodnoty kvantity v sprievodných osloveniach ako výstup z programu MS Excel.

Z tabuľky 4 a grafov 3 a 4, ktoré obsahujú štatisticky vyhodnotenú nameranú hodnotu kvantity prvej a druhej slabiky v kombinovaných a sprievodných osloveniach v oboch typoch dialógu vo všetkých troch analyzovaných loptových kolektívnych hrách vyplýva, že kvantita sonantických jadier oboch slabík v kombinovaných osloveniach dosahuje vyššie hodnoty ako v osloveniach sprievodných. Tento jav súvisí s charakteristikou kombinovaných oslovení, ktoré na rozdiel od sprievodných stoja samostatne, a preto pozorujeme vplyv tohto suprasegmentu vo zvýšenej miere. Predĺžovanie kvantity v týchto prípadoch ovplyvňuje aj spolupôsobenie suprasegmentu emfáza, ktorý sa prejavuje, okrem iného, práve

výrazným predlžovaním kvantity na miestach, kde to bežne neočakávame. Ak porovnáваме kvantitu prvej a druhej slabiky, vyššie hodnoty sa vyskytujú v druhej slabike. Uvediem niekoľko prípadov, ktoré sa vyskytujú vo všetkých skúmaných športoch: [dano:], [robo:], [mat'o:], [mišo:], [kubo:] a môžeme tento jav považovať za charakteristický pre trénerský komunikačný register. Oslovenia (kombinované aj sprievodné) s komunikačnými funkciami upozornenie a príkaz dosahujú výraznejšie predlžovanie kvantity v tréningovom dialógu. Posledný analyzovaný typ oslovenia s komunikačnou funkciou výzva sa výraznejšie prejavu predlžovaním kvantity v zápasovom dialógu. Tento výsledok súvisí s opisom komunikačných funkcií. Tréner má väčší priestor na vyladenie hry vo forme upozornení a príkazov v tréningovej jednotke. Počas zápasu tréner skôr povzbudzuje hráčov k lepším výkonom aj pomocou oslovení s výzvou.

Záver a diskusia

Akustickej analýze sme podrobili oslovovacie komunikačné akty (upozornenie, príkaz a výzva) v trénerskom komunikačnom registri v troch loptových kolektívnych hrách (hádzaná, volejbal, futbal). Pokúsili sme sa hľadať podobnosti aj rozdiely, ktorými by sme mohli po zvukovej stránke charakterizovať trénerský komunikačný register a odlišiť ho od bežnej komunikácie trénera.

Najvyššie zastúpenie medzi analyzovanými osloveniami má sprievodné oslovenie s komunikačnou funkciou príkaz v zápasovom dialógu, nasledované rovnakým typom oslovenia v tréningovom dialógu. Tretí najvyšší výskyt má kombinované oslovenie s komunikačnou funkciou výzva v zápasovom dialógu. Vyšší počet oslovení sme pozorovali aj počas tréningu v sprievodných osloveniach s upozornením. Všetky tieto výskyty súvisia s princípom realizácie nielen loptových kolektívnych športových hier, ale aj zo samotnej definície analyzovaných komunikačných funkcií. Sprievodné oslovenie s príkazom počas zápasu aj tréningu má za úlohu zlepšiť priebeh hry jednotlivých hráčov, s poukázaním na konkrétnu činnosť s cieľom dosiahnuť čo najlepší výsledok. Sprievodné oslovenie s komunikačnou funkciou upozornenie sa vyskytuje častejšie počas tréningu ako kombinované oslovenie, čo tiež súvisí s potrebou trénera vyzdvihnúť obsah a ilokučnú silu výpovede.

Z výsledkov fonetickej analýzy intonačných vlastností vyplýva existencia akustických rozdielov pri realizácii porovnávaných oslovení s komunikačnými funkciami. Všetky namerané a štatisticky spracované intonačné veličiny (f_0 , I) sú štatisticky významné pri nepárovom T-testovaní na hladine významnosti 0,05 v porovnaní s hodnotami základného tónu a intenzity, získanými pri bežnej komunikácii trénerov. Štatisticky významné sú aj rozdiely medzi jednotlivými komunikačnými funkciami aj medzi tréningovými a zápasovými dialógmi. Všetky namerané akustické rozdiely sú aj perцепčne vnímateľné.

Vychádzajúc z tabuliek 2 a 3 môžeme konštatovať, že sprievodné aj kombinované oslovenia sa realizujú vyššou hodnotou základného tónu aj intenzity v

zápasovom dialógu. Tento jav súvisí s podstatou trénerského dialógu, kde zápasový dialóg je dôležitejší k bezprostrednému dosiahnutiu úspechu v porovnaní s tréningovým a prejavuje sa aj výraznejšou dynamikou komunikácie medzi trénermi a hráčmi. Vyššia hodnota intenzity v zápasovom dialógu odráža aj existenciu výskytu väčšieho hluku spôsobeného publikom. Aby nedošlo ku komunikačnému šumu a komunikačné akty boli hráčmi správne vyhodnotené, tréner zvyšuje intenzitu svojho rečového prejavu.

Porovnávaním realizácie kvantity v skúmaných dvojslabičných osloveniach bolo pozorované predlžovanie sonantických jadier krátkych slabík, pričom je výraznejšie predlžovanie druhej, koncovej, slabiky. Trvanie sonantických jadier sa pohybuje na hornej hranici rozsahu trvania kvantity v slovenčine uvádzanej vo výskumoch, resp. ju dokonca v 48 % výskytu prevyšuje (Sabol: 1984; Gregová 2012: 43; Kraviarová: 2014: 2). Sabol (Sabol 1984) uvádza rozsah trvania krátkej sonanty 60 – 100 ms a dlhej 100 – 140 ms. Je potrebné si uvedomiť, že kvantitu ovplyvňujú aj ďalšie faktory ako jazykový štýl, frázovanie textu, poradie dlhej slabiky v slove, hláskové okolie sonanty a samozrejme aj vzájomné pôsobenie ďalších suprasegmentov, ako tempo, dôraz, prízvuk a pod. (Gregová 2012: 93; Smoláková 2016: 105). Kvantita sa prejavuje v skúmaných osloveniach príznakovým predlžovaním najmä druhej slabiky. Tento jav súvisí aj s emocionálnym nasadením rečového prejavu trénera počas komunikácie s hráčmi – čo je charakteristické pre trénerský komunikačný register, ale na druhej strane nemôžeme zabudnúť na individuálny štýl jednotlivých trénerov, preto sú viditeľné rozdiely v trvaní kvantity pre jednotlivé športy. Z porovnania tréningového a zápasového dialógu vyplýva dlhšia kvantita pre zápasový dialóg iba vo futbale, a pre kombinované oslovenia, ktoré stoja samostatne oproti sprievodným.

Na záver považujem za dôležité pripomenúť, že analyzované komunikačné funkcie oslovovacích komunikačných aktov trénerského komunikačného registra sa nerealizujú samostatne, ale priebeh ich realizácie ovplyvňujú aj ďalšie prozodické javy ako tempo, prízvuk, emfáza, timbre a pod. a samozrejme športová komunikácia nemôže prebiehať bez neverbálnej komunikácie, ktorá ju dopĺňa a v určitých situáciách je ešte výraznejšia a dynamickejšia ako komunikácia verbálna.

Literatúra

- Boersma, Weenink 1992–2018:** Boersma, P., D. Weenink. *Praat: Doing Phonetics by Computer* [Computer program], verzia 6.0.37.
- Gregová 2012:** Gregová, R. *Kvantita v slovenčine a angličtine*. Košice: Filozofická fakulta UPJŠ v Košiciach.
- Halliday, Hasan 1976:** Halliday, M. A. K., R. Hasan. *Cohesion in English*. London: Longman.
- Kraviarová 2014:** Kraviarová, M. Analýza časovej modulácie hlasu v rozhlasovom spravodajstve. // *Jazyk a kultúra: internetový časopis Lingvokulturologického a prekladateľsko-tilmočnického centra excelentnosti pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*, №5/19–20, 1–8.

- Kraviarová 2016:** Kraviarová, M. Akustické vlastnosti oslovenia ako sprievodnej komunikačnej funkcie v trénerskom komunikačnom registri. // *Jazyk a kultúra: internetový časopis Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočnického centra excelentnosti pri Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove*, № 7/27 – 28, 44–52.
- Kraviarová 2017a:** Kraviarová, M. Akustické vlastnosti rečového signálu v skúmaných komunikačných aktoch oslovenia trénerského komunikačného registra. // *Médiá a text 6. I. časť. Zborník príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 46–53.
- Kraviarová 2017b:** Kraviarová, M. Oslovovacie komunikačné akty a ich zvuková charakteristika v trénerskom komunikačnom registri. // *Jazyk a jazykoveda v súvislostiach = Language and linguistics in connexions: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie = conference proceedings from international scientific conference*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 187–200.
- Leška 2005:** Leška, D. *Sociológia športu*. Bratislava: ICM Agency.
- Odaloš 1993:** Odaloš, P. Sociolingvistický pohľad na spätosť sociálnej roly a komunikačného zapojenia v rámci basketbalového zápasu. // *Varia 2*. Zost. M. Nábělková a P. Odaloš. Bratislava, Banská Bystrica: Slovenská jazykovedná spoločnosť pri SAV, Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, 90–96.
- Peráček, Labudová 2013:** Peráček, P., J. Labudová. Tréner, tréning, kouč, koučovanie – identifikácia, charakteristika, komparácia. // *Telesná výchova & šport*, № 3, 22–29.
- Reid 1956:** Reid, T. B. W. Linguistics, structuralism, philology. // *Archivum Linguisticum*, № 8, 28–37.
- Sabol 1984:** Sabol, J. Kvantita v spisovnej slovenčine. // *Studia Academica Slovaca. 13. Prednášky XX. letného seminára slovenského jazyka a kultúry*. Bratislava: Alfa, 511–533.
- Sabol, Zimmermann 1994:** Sabol, J., J. Zimmermann: *Komunikačný štatút prízvuku v spisovnej slovenčine*. Prešov: Filozofická fakulta UPJŠ.
- Slančová 1999:** Slančová, D. Potrebuje reflexia súčasnej jazykovej situácie pojem register? // *Retrospektívne a perspektívne pohľady na jazykovú komunikáciu. I. diel*. Banská Bystrica: Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, Fakulta humanitných vied Univerzity Mateja Bela, 93–100.
- Slančová, Kraviarová 2017:** Slančová, D., M. Kraviarová. Zvuková charakteristika oslovenia v trénerskom komunikačnom registri. // *Jazyk a jazykoveda v pohybe II: zborník z medzinárodnej konferencie (Socio)lingvistika – perspektívy, limity a mýty. Smolenice II. – 13. 4. 2016*. Bratislava: Veda, 224–237.
- Slančová, Slančová 2014:** Slančová, D., T. Slančová. *Reč pohybu, authority a súdržnosti: pragmatická analýza trénerského komunikačného registra v komunikácii s hráčmi kolektívnych loptových hier staršieho školského veku*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Fakulta športu.
- Slančová, Zajacová 2007:** Slančová, D., S. Zajacová. Komunikačný register ako prostriedok verbálnej socializácie dieťaťa // *Jazyk a komunikácia v súvislostiach II: zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie 6. – 7. 9. 2007 na Katedre slovenského jazyka Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave*. Bratislava: Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 153–163.

Smoláková 2016: Smoláková, V. Kvantita v spisovnej slovenčine: predpoklady a realizácia // *Komparatyvni doslidženňa slovianskych mov i literatur: pamjati akademika Leonida Bulachovskoho: zbirnyk naukovych prac. Vypusk 31.* Kyjiv: Osvita Ukrajiny, 104–110.

Tento text bol vytvorený realizáciou projektu VEGA 1/0164/15 Interdisciplinárna analýza športového komunikačného registra.